HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א] תנו רבנן א)סדין בציצית ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין [א]והלכה כדברי ב"ה א"ר אליעזר ב"ר צדוק והלא כל המטיל תכלת [ב] בירושלים אינו אלא מן המתמיהין אמר רבי א"כ למה אסרוה לפי שאין בקיאין אמר ליה רבא בר רב חנא לרבא [ג] ולרמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא כל שכן דמתמהו עילון ולידרשא בפירקא גזירה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן כיון דאפשר במינן לא כדריש לקיש ג)דאמר ריש לקיש [ב]כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה [ד] וליבדקוה אלא גזירה משום טעימה וליכתבה אדיסקי אדיסקי ליקום וליסמוך אמר רבא השתא

חמץ

סדין. [ה] פשתן: **ב"ש פוטרין.** מן הציצית דלא דרשינן סמוכין למישרי כלאים בציצית. האי דנקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון אוסרין ומתירין משום דציצית חובה הוא לבגד ואפילו אינו לובשה ואיסור והיתר נמי בהא תליא [ו] וכיון דלב"ש פטור הוי להו כלאים שלא במקום מצוה ועובר עליהם משום כלאים ולב"ה דמחייבי ליה בציצית [ז] דדרשינן (יבמות ד.) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר ללובשן. ובטלית של צמר נמי לב"ש אסור לעשות בה לבן של פשתן ותכלת של צמר אלא הלבן והתכלת של צמר ולב"ה מותר והאי דנקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דאין בו ציצית בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת כתיבא ביה ותכלת עמרא הוא: **אינו אלא מן המתמיהין.** מתמה את כל הרואין שאומר כלאים הוא לבוש. אדבית הלל פליג רבי אליעזר: **אמר רבי אם כן.** דהלכה כב"ה למה אסרוה בירושלים: **לפי שאין בקיאין.** לדרוש סמוכין דכלאים בציצית מותר ואתו למישרי כלאים בכל מקום. ואי קשיא כיון דמדאורייתא חייב היכי מצו רבנן לעקור דבר מן התורה ולמיפטריה מציצית משום גזירה [ח] ג)(היא) הא אותיבנא ביבמות בפרק האשה רבה (דף פ:) ומשנינן דכל דבר שאמרו לך בית דין שב ולא תעשה מצות עשה זו שבתורה וראו טעם לדבריהם אין זה עוקר דבר מן התורה דממילא מיעקר ולא איהו עקר לה בידים: ל"א **רבי אליעזר.** אדב"ש פליג דאמרי סדין פטור אלמא דאי רמי [ט] ציצית הוה כלאים והלא המטיל כו' תימה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא אמר רבי א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין בני אדם בקיאין דכלאים בציצית מותר ואתי למישרי כלאים שלא במקום מצוה: **ונפרסמה למילתיה.** דכלאים בציצית מותר: **כל שכן דמתמהי עלוון.** דאמרי אנשים הגונים כאלו לובשים כלאים: **גזירה משום קלא אילן.** צבע היא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אתי למירמי נמי צבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה. וקפריך מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר נמי לבן [י] האמרן לעיל אין לו תכלת מטיל לבן ומשני כיון ד) [יא] דלאם לבן (אי) איפשר לתת חוטי פשתן לא רמינן לבן דצמר בסדין: **כדריש לקיש.** כלומר (א) [יב] ה)הרי לבן גמור לא מצי [יג] להטילן לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית הואיל ואפשר [יד] להטילן במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר במינו דכל תכלת צמר הוא (ב) רמינן אי לאו משום גזירה דקלא אילן: **לקיים את שניהן.** כגון לבן דפשתן בסדין מקיים (ג) עשה דציצית [טו] ו)וידחה לאו דכלאים: **וליבדקיה.** לכל היורות שצובעין בהן ציצית [טז] או אותן מוכרי תכלת דלא [יז] ליהוו קלא אילן: **גזירה משום טעימה.** אי מצרכינן לכל הקונים לבדוק היורות אתי לשפוך הנסיון [יח] בכל היורות ואמרי' לקמן (דף מב:) בשמעתין [יט] אם שם הנסיון ביורה פסלה לכל היורה: **טעימה.** נסיון: **וליכתביה אדיסקי.** יכתבו איגרת וישלחו לגולה הלכות טעימה כדמפרש לקמיה [שם] ליטול מלא קליפת ביצה ביורה ויצבע הנסיון בתוך הקליפה: **ואדיסקי ליקום וליסמוך.** כלומר דלא חשיבא להו לאינשי הנך אגרות ועברי עלייהו: ל"א **וליבדקיה.** ניתקן רבנן שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה דהא אפשר לאיבדקיה כדלקמן (שם) שמביא גילא ושבלילתא: ה"ג **אלא**[כ] **משום טעימה.** פעמים שימכרו [כא] לתכלת של נסיון שנצבע לנסות בו את היורה ואמרי' לקמן (שם) טעמה פסולה והאי מילתא ליכא למיקם בבדיקה והוה ליה כלאים שלא במקום מצוה: **וליכתביה** [כב] ז)(הא) אדיסקא. ח)לשלוח באותן המקומות שצובעין בהן תכלת הוו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שיהו הצובעין יודעין בדבר נסמוך עליהן והכא ליכא למימר לידרשיה בפרקא לפי שצובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלנו וגם במקומות רחוקים:

חמץ

סדין בציצית בית שמאי פוטרין. פירש בקונטרס דלא דרשינן סמוכין ולא איסתרי כלל כלאים בציצית והא דנקט לשון פטור וחיוב ויתכן יותר לשון איסור והיתר משום דקסבר חובת טלית ואיסור והיתר נמי בהא תליא וה"ה נמי בטלית של צמר שלא יפטרו בו חוטי פשתן ומילתא דפסיקא נקט דכל סדין מפשתן ואי אפשר בו בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת ותכלת עמרא הוא משמע מתוך פירוש הקונטרס דציצית ט) כלאים הוא דאסרינן וכן פירש בתשובה וכן [כתב] רבינו יצחק ברבי יהודה וקשה דהא אמרינן בריש יבמות (דף ד.) אפילו מאן דלא דריש סמוכין בעלמא במשנה תורה דריש וי"ל דאיכא חד תנא בנזיר (דף נח.) דמפיק מראשו דעשה דוחה לא תעשה ולמר ופשתים לכדרבא ובית שמאי סבירא להו כההוא תנא וסבירא להו כרבי יהודה דלא דריש סמוכין אלא היכא דמוכח או מופנה ואע"ג דעשה דוחה לא תעשה לא שרי ציצית כלאים דהא אפשר לקיים שניהם ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בצמר אי נמי לאשמעינן קשר י) דלעיל לא ידעינן אלא מדאיסתרי כלאים בציצית ומיהו לא יתכן למימר [כג] לפי מה כ) שפירש למעלה גבי קשר העליון מיהו גם אההוא תנא דנזיר פר"ת דסמיך אגדילים דמראשו לא מצי מפיק כדאיתא ביבמות ותו דבסדר רב עמרם פסיק כב"ש בהא ואנן ל) פשיטא דלפירוש הקונטרס קים לן כב"ה כדמוכח בכל דוכתי ולפי' הקונטרס צ"ל דאין הלכה אלא כתנאי דבסמוך וכדמפרש ומשום גזירה וציצית ממינו שרי לכולי עלמא וצריך לדחוק הא דשרא רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכא נמי (לקמן דף מא.) דאמר לרב קטינא סדינא בקייטא ציצית מה תהא עליה מציצית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דפלוגתא דאמוראי הוא מ) אי ציצית חובת גברא או חובת טלית [כד] ועוד דקי"ל (שם נ) דף מב) חובת גברא מדמברכינן להתעטף ומדב"ש נשמע לב"ה דחובת טלית הוי לכך פי' ר"ת דמדאורייתא ב"ש נמי חיובי מחייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו ממינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך שפיר לשון פטור ועוד יש לומר לפי' הקונט' דב"ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת הלבן והשתא ניחא הא ס) דנקט סדין דווקא ומיהו תימה ע) דהשתא כיון דלא איפשר נדחי עשה ללא תעשה:

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק. בקונטרס פי' שני לשונות פ) ולשון שני שפי' דקאי אב"ש דפטרי והלא אין בו רק תמיה ורבי נמי קאי אב"ש אם כן למה אסרוה ב"ש וזהו כפי' ר"ת שלמעלה דטעמא דב"ש משום גזירה היא אבל לפי' הקונט' שלמעלה לא יתכן דניקו אב"ש והיה יכול לפרש א"כ למה אסרו העולם וטעמא דנפשיה קאמר ולא קים ליה כב"ש ועוד פי' דרבי אליעזר אב"ה מהדר דמחייבי ליה והלא בני ירושלים יתמהו עליו ואמר רבי א"כ למה אסרוה דפשיטא כב"ש לא קי"ל ולמה צ) מתמיהין: **והלכה** כדברי ב"ה. י"ס גורסין אי איכא ציצית של צמר ביום מיכסי ביה ופטור וכי שקעה חמה אי מלביש ליה חייב ומחקו ר"ת כמו שאפרש לקמן: **לא** יהא אלא לבן. אע"ג דאליבא דרבי קיימי דס"ל (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת את הלבן מיהו רבי לאו טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים כדפרישית: **כיון** דאפשר במינן. לעיל (דף לט:) [כה] דמסיקנא דחוטי פשתן פוטרין בשל צמר היינו בהדי תכלת דמיגו דתכלת ק) פטר בשל פשתן לבן נמי פטר ואע"ג דאפשר במינו והאי דפשיטא ליה טפי דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא (דרחמנא) שרייה ורבנן הוא דגזור דכיון דאפשר לקיים שניהם אבל מדאורייתא שרי דכלאים ממש הותר אצל ציצית ולאו משום דחיה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי:

וליבדקיה. פי' בקונטרס שתי לשונות לשון אחד ליבדוק כל יורות הצובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוה מצי למימר שמא שלא לשמו עבד כוליה ל"א ועיקר וליבדקיה כדאיתא לקמן דמייתי גילתא ושבלילתא ובדקינן ליה לציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמא ציצית זה נעשה מן הצמר שטעם בו וזה אי אפשר בבדיקה:

שמא

מסורת הש"ס

א) שבת כה: עדיות פ"ד מ"י, ב) נזיר מא. נח. שבת קלג. יבמות כ:, ג) נ"ק מ"ז, ד) במינו לב"ש. רש"א וכיון נמחק, ה) נ"א הא לבן דלמר, ו) [נ"א בלבן דפשתים ולא ידחה לאו דכלאים ונ"א מקיים שניהם וכצ"ל והס"ד ואח"כ מה"ד עשה דציצית כגון לבן דפשתן וידחה לאו דכלאים וכצ"ל], ז) נ"ק מ"ז, ח) ולשלוח. נ"ק, ט) דכלאים הוא דאסירי. נ"ק, י) עליון דלא ידעינן. נ"ק, כ) שפירשתי. נ"ק, ל) [עי' תוספות סוכה ג. ד"ה דאמר], מ) [לקמן מג:], נ) [דבר זה ליתא לקמן ולא בשום מקום בש"ס ועי' לתוס' בשבת כה: ד"ה סדין כתבו דבר זה בשם בעל ה"ג וחובת גברא הוא מדמברכינן להתעטף בציצית וכ"כ תוס' עוד ביבמות ד: סד"ה כולהו נמי], ס) נ"א דנקט סדין בציצית ולא תכלת בסדין, ע) ר"ל בזמן הזה דאין לנו תכלת עי' רש"ק, פ) וללשון שני פירש דקאי. נ"ק, צ) מתמיהין דהלכה כב"ה וי"ס גורסין אי עשה ציצית כצ"ל והד"א. נ"ק, ק) פטר לבן של פשתן נמי פטר. נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדריש לקיש כלומר לבן וכו': (ב) בא"ד צמר הוא הוה שרי אי לאו משום: (ג) ד"ה לקיים וכו' מקיים הס"ד ואח"כ מ"ה עשה דציצית כגון צמר לבן בפשתן וידחה לאו:

שיטה מקובצת

א] ת"ר. (שבת כה) וע"ש בתוס': ב] תכלת בסדינו בירושלים: ג] לרבא ולירמו: ד] תעשה וליבדקה: ה] סדין של פשתן: ו] תליא דכיון דלב"ש: ז] בציצית דדרשי: ח] תיבת היא נמחק: ט] רמי ביה ציצית: י] צמר לבן הא אמרינן: יא] כיון דלשל לבן אפשר: יב] כלומר אפי' הוי לבן: יג] להטילו: יד] להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: טו] דציצית ולאו דכלאים הס"ד ומה"ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבא עשה דציצית וידחה: טז] תיבות או אותן נמחק: יז] דלא להוי: יח] הנסיון בתוך היורה: יט] בשמעתין טעימה אם: כ] אלא גזירה משום: כא] שימכרו לו תכלת: כב] תיבת הא נמחק: כג] למימר א) כמו תיבת לפי נמחק: כד] טלית ולפירושו משמע דהך ברייתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא"כ תיקשי מינה למ"ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רב עמרם פסק כב"ש היאך אפשר לפסוק כמאן דלא דריש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דמסמוכין אתי ועוד פרש"י בתשובה דאע"ג דב"ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו מיהו צריך למשדי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו' ואי כתשובת רש"י אמאי קאמר ציצית מה תהא עליה הא נוכל לקיים במינה וי"ל דעיקר ציצית של תכלת היא ואעיקר מצוה מן המובחר קפיד וכן ההיא דפ' במה מדליקין דף כ"ה ע"ב דאמר כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי כו' עד היו מחבין ממנו כנפי כסותן ואם היה להם ציצית של מינם למה היו מחבאין אלא לפי שלא היה להם תכלת דעיקר מצות ציצית בכך ור"ת פירש סדין בציצית ב"ש פוטרין מדרבנן ומשום הני טעמא דמפרש לקמן גזירה משום קלא אילן כו' ותנא פוטרים ולא אוסרין לפי שאפי' הטיל בהן מינן פוטרים ור"א אב"ש פליגי דהלא כל המטיל כו' תמיהא הוא דאיכא הא איסורא ליכא וכל הך סוגיא אליבא דב"ש קאי. תו"ח: **כה]** דמסיקנא דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן:

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ו סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' ט סעיף ו:
ב [מיי' שם]:

מוסף רש"י

סדין בציצית ב"ש פוטרין. ואע"ג דציצית חובה הוא בכל טליתות שיש לו לאדם ואפילו מונחים בקופסא, הני דפשתן פטורין משום דכלאים לא שרא רחמנא דלא דרשי סמוכין וב"ה מחייבין. דדרשי סמוכין (שבת כה:). **אם אתה יכול לקיים את שניהם.** כגון גדילים תעשה לך לא תלבש שעטנז, דלטלית של צמר ציצית של צמר ולטלית של פשתן ציצית של פשתן (נזיר נח.). **ואם לאו.** אם אי אתה יכול לקיים את שניהם כגון מילה בצרעת (שם).

רבינו גרשום

סדין של פשתים בציצית בית שמאי פוטרין. לפי שתכלת צמר הוא והוי כלאים: וב"ה מחייבין. דרחמנא שריה ומשו"ה נקט לשון פטור וחיוב דכל בגד שיש לו ד' כנפים חייב בציצית: א"ר אלעזר ב"ר צדוק האיך בית שמאי פוטרין והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין (אבל) שתמיהין עליו בני אדם אותן שאין יודעין שמותר. תמיהא איכא איסורא ליכא: אמר ר' א"כ שאינה אסורה בציצית למה אסרוה חכמים לפי שאין בקיאין. מפני בני אדם שאינן בקיאין בהלכות ציצית ולא ידעי דשרי להכי אסרו בירושלים משום דהוה רוב עם ולא בקיאי לישנא אחרינא אמאי מחייבי ב"ה והלא כל המטיל אינו אלא מן המתמיהין שתמיהין עליו בני אדם מפני מה הטיל והלא אינו חייב בציצית. אמר ר' (יוסי) א"כ הואיל וב"ה מחייבין למה אסרוה חכמים והלשון הראשון הוא עיקר: ולרמו בי עשרה תכלת לסדינין וליפקו לשוקא וניפרסמא למילתא לאותן שאינן בקיאין דמותר כ"ש דמתמהי כי חזו בי עשרה בסדיניהון ומשום הכי אסורה: ולדרוש בפרקא בדרשא בבית הכנסת דשרי לשוויי תכלת בסדין ולא ליתמהו: גזירה דלמא אתו למירמא קלא אילן צמר שצבוע בקלא אילן שדומה לתכלת וההוא לא הוי מצוה וחייב משום כלאים הילכך אסורה: ואמאי אסורה מפני כך לא יהיה אותו קלא אילן אלא כלבן כלומר אם אינו חשוב כתכלת נדוננו כלבן ולימא דשרי: כיון דאפשר מינן כלומר א) כיון שמטיל הכנף והוא עיקר מצותן של ציצית הילכך לא נדוננו כלבן של צמר הקלא אילן להתירה דאפי' לבן של צמר אין עיקר מצותה: אם אתה יכול לקיים את שניהם עשה דציצית ולאו דלא תלבש שעטנז כגון הכא דמצי לקיים שניהם דיכול למירמי ביה חוטי פשתן והלכך אסורה גזירה משום קלא אילן: ואמאי אסורה משום קלא אילן וליבדקה. כלומר נידרש להו בפירקא היאך אדם יכול לבדוק אם הוא תכלת או קלא אילן וידעי למיבדקיה ואכתי לישתרי. אע"ג דידעי למיבדקיה להכי אסרוה גזירה משום טעימה דתכלת. ניסיון שמנסין את הצבע של תכלת שלוקחין מעט צמר ומטבילין בצבע לידע אם יהיה לו מראה יפה של תכלת וזו היא טעימה ואותה טעימה פסולה שלא נצבעה לשום ציצית. ושמא יטלנו בסדין ואותו אי אפשר לבדוק והוו כלאים הלכך אסורה: ואכתי מפני מה אסורה בשביל טעימה: ולכתבה אדיסקי כלומר יכתבו ספרים ולשדרן לגולה דטעימה פסולה לציצית ולא אתו למירמי בסדין ואנן אדיסקא ליקום וליסמוך למישריה שמא איכא מאן דלא חזי לדיסקא ואתו למירמי טעימה אמר רבא השתא

א) אולי צ"ל למימר כן כמו שפירשתי למעלה וכו' ותיבות לפי מה נמחק.

א) אולי צ"ל כיון דצריך להטיל ממין הכנף והוא עיקר כו'.